

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമാസമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

॥ ചതുർദശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ചതുർദശഃ സർഗഃ ||

ദശരഥേനാശ്വമേധയജ്ഞസ്യ സാംഗോപാംഗമനുഷ്ഠാനം

അഥ സംവത്സരേ പൂർണേ
തസ്മിൻ പ്രാപ്തേ തുരംഗമേ |
സരയാശ്ചോത്തരേ തീരേ
രാജേണാ യജ്ഞോദ്യവർത്ത || 1.14.1 ||

ഋഷ്യശൃംഗം പുരസ്കൃത്യ
കർമ ചക്രൂർദ്വിജർഷഭാഃ |
അശ്വമേധേ മഹായജ്ഞേ
രാജേണാസ്യ സുമഹാത്മനഃ || 1.14.2 ||

കർമ കുർവന്തി വിധിവദ്
യാജ്ഞകാ വേദപാരഗാഃ |
യഥാവിധി യഥാൻയായം
പരിക്രാമന്തി ശാസ്ത്രതഃ || 1.14.3 ||

പ്രവർഗ്യം ശാസ്ത്രതഃ കൃത്വാ
തഥൈവോപസദം ദ്വിജാഃ |
ചക്രൂശ്ച വിധിവത് സർവ -
മധികം കർമ ശാസ്ത്രതഃ || 1.14.4 ||

അഭിപൂജ്യ തദാ ഹൃഷ്ടാഃ
 സർവേ ചക്രൂർയമാവിധി |
 പ്രാതഃസവനപൂർവാണി
 കർമാണി മൂനിപുംഗവാഃ || 1.14.5 ||

ഐന്ദ്രശ്ച വിധിവദ് ദത്തോ
 രാജാ ചാഭിഷുതോന്ഘഃ |
 മാധ്യന്ദിനം ച സവനം
 പ്രാവർത്ത യമാക്രമം || 1.14.6 ||

ത്യതീയസവനം ചൈവ
 രാജേന്ത്യാസ്യ സുമഹാത്മനഃ |
 ചക്രൂന്സേ ശാസ്ത്രതോ ദൃഷ്ട്വാ
 യമാ ബ്രാഹ്മണപുംഗവാഃ || 1.14.7 ||

ആഹ്വയാഞ്ചക്രിരേ തത്ര
 ശക്രാദീൻ വിബുധോത്തമാൻ |
 ഋഷ്യശൃംഗാദയോ മന്ത്രൈഃ
 ശിക്ഷാക്ഷരസമൻവിതൈഃ || 1.14.8 ||

ഗീതിഭിർമധുരൈഃ സ്തിഗ്ധൈ -
 ര്മന്ത്രാഹ്യാനൈർയഥാർഹതഃ |
 ഹോതാരോ ദദുരാവാഹ്യ
 ഹവിർഭാഗാൻ ദിവൗകസാം || 1.14.9 ||

ന ചാഹുതമഭൂത് തത്ര
 സ്ഖലിതം വാ ന കിഞ്ചന |
 ദൃശ്യതേ ബ്രഹ്മവത് സർവം
 ക്ഷേമയുക്തം ഹി ചക്രിരേ || 1.14.10 ||

ന തേഷ്വഹഃസു ശ്രാന്തോ വാ
 ക്ഷുധിതോ വാ ന ദൃശ്യതേ |
 നാവിദ്യാൻ ബ്രാഹ്മണഃ കശ്ചി -
 ന്നാശതാനുചരസ്തഥാ || 1.14.11 ||

ബ്രാഹ്മണാ ഭുഞ്ജതേ നിത്യം
 നാമവന്തശ്ച ഭുഞ്ജതേ |
 താപസാ ഭുഞ്ജതേ ചാപി
 ശ്രമണാശ്ചൈവ ഭുഞ്ജതേ || 1.14.12 ||

വൃദ്ധാശ്ച വ്യാധിതാശ്ചൈവ
 സ്ത്രീബാലാശ്ച തഥൈവ ച |
 അനിശം ഭുഞ്ജമാനാനാം
 ന തൃപ്തിരുപലഭ്യതേ || 1.14.13 ||

ദീയതാം ദീയതാമനം
 വാസാംസി വിവിധാനി ച |
 ഇതി സഞ്ചോദിതാസ്ത്രേ
 തഥാ ചക്രൂരനേകശഃ || 1.14.14 ||

അന്നകൂടാശ്ച ദൃശ്യന്തേ
 ബഹവഃ പർവതോപമാഃ |
 ദിവസേ ദിവസേ തത്ര
 സിദ്ധസ്യ വിധിവത് തദാ || 1.14.15 ||

നാനാദേശാദനുപ്രാപ്താഃ
 പുരുഷാഃ സ്ത്രീഗണാസ്തഥാ |
 അന്നപാനൈഃ സുവിഹിതാ -
 സ്തസ്മിൻ യജ്ഞേ മഹാത്മനഃ || 1.14.16 ||

അന്നം ഹി വിധിവത്ത്യാദു
 പ്രശംസന്തി ദ്വിജർഷഭാഃ |
 അഹോ തൃപ്താഃ സു ഭദ്രം തേ
 ഇതി ശുശ്രാവ രാഘവഃ || 1.14.17 ||

സ്വലക്യതാശ്ച പുരുഷാ
 ബ്രാഹ്മണാൻ പര്യവേഷയൻ |
 ഉപാസന്തേ ച താനന്യേ
 സുമൃഷ്ടമണികുണ്ഡലാഃ || 1.14.18 ||

കർമാന്തരേ തദാ വിപ്രാ
 ഹേതുവാദാൻ ബഹുനപി |
 പ്രാഹുഃ സുവാമിനോ ധീരാഃ
 പരസ്പരജിഗീഷയാ || 1.14.19 ||

ദിവസേ ദിവസേ തത്ര
 സംസ്തരേ കുശലാ ദ്വിജാഃ |
 സർവകർമാണി ചക്രന്യേ
 യമാശാസ്ത്രം പ്രചോദിതാഃ || 1.14.20 ||

നാഷഡംഗവിദത്രാസീ -
 നാവ്രതോ നാബഹുശ്രുതഃ |
 സദസ്യാസ്തസ്യ വൈ രാജേണതാ
 നാവാദകുശലോ ദ്വിജഃ || 1.14.21 ||

പ്രാപ്തേ യുപോച്ഛയേ തന്മിൻ
 ഷഡ് ബൈൽവാഃ ഖാദിരാസ്തമാ |
 താവന്തോ ബിൽവസഹിതാഃ
 പർണിനശ്ച തമാ പരേ || 1.14.22 ||

ശ്ലേഷാതകമയോ ദിഷോ
 ദേവദാരുമയസ്തമാ |
 ദ്വാവേവ തത്ര വിഹിതൗ
 ബാഹുവ്യസ്തപരിഗ്രഹൗ || 1.14.23 ||

കാരിതാഃ സർവ ഏവൈതേ
 ശാസ്ത്രജ്ഞൈർയജ്ഞകോവിദഃ |
 ശോഭാർഥം തസ്യ യജ്ഞസ്യ
 കാഞ്ചനാലക്യതാ ദവൻ || 1.14.24 ||

ഏകവിംശതിയുപാസ്മേ
 ഏകവിംശത്യരന്തയഃ |
 വാസോദിരേകവിംശദ്ഭി -
 രേകൈകം സമലക്യതാഃ || 1.14.25 ||

വിന്യസ്താ വിധിവത് സർവേ
 ശിൽപിഭിഃ സുകൃതാ ദൃഢാഃ |
 അഷ്ടാസ്ത്രയഃ സർവ ഏവ
 ശ്ലക്ഷ്ണരൂപസമൻവിതാഃ || 1.14.26 ||

ആച്ഛാദിതാസ്മേ വാസോഭിഃ
 പുഷ്പൈർഗന്ധൈശ്ച പുഞ്ജിതാഃ |
 സപ്തർഷയോ ദീപ്തിമന്തോ
 വിരാജന്തേ യഥാ ദിവി || 1.14.27 ||

ഇഷ്ടകാശ്ച യഥാൻയായം
 കാരിതാശ്ച പ്രമാണതഃ |
 ചിത്യാഗ്നിർബ്രാഹ്മണൈസ്തത്ര
 കുശലൈഃ ശിൽപകർമണി || 1.14.28 ||

സ ചിത്രോ രാജസിംഹസ്യ
 സഞ്ചിതഃ കുശലൈർദ്വിജൈഃ |
 ഗരുഡോ രുക്മപക്ഷോ വൈ
 ത്രിഗുണോഽഷ്ടാദശാത്മകഃ || 1.14.29 ||

നിയുക്താസ്ത്ര പശവ -
 സ്തന്തദുദ്വിശ്യ ദൈവതം |
 ഉരഗാഃ പക്ഷിണശ്ചൈവ
 യമാശാസ്ത്രം പ്രചോദിതാഃ || 1.14.30 ||

ശാമിത്രേ തു ഹയസ്ത്രേ
 തഥാ ജലചരാശ്ച യേ |
 ഋഷിഭിഃ സർവമേവൈത -
 നിയുക്തം ശാസ്ത്രസ്തദാ || 1.14.31 ||

പശൂനാം ത്രിശതം തത്ര
 യുപേഷു നിയതം തദാ |
 അശ്വരതോത്തമം തത്ര
 രാജേണാ ദശരഥസ്യ ഹ || 1.14.32 ||

കൗസൽയാ തം ഹയം തത്ര
 പരിചര്യ സമന്തതഃ |
 കൃപാണൈർവിസസാരൈരനം
 ത്രിഭിഃ പരമയാ മുദാ || 1.14.33 ||

പതന്ത്രിണാ തദാ സാർധം
 സുസ്ഥിതേന ച ചേതസാ |
 അവസദ് രജനീമേകാം
 കൗസൽയാ ധർമകാമ്യയാ || 1.14.34 ||

ഹോതാധ്യർയുസ്സമോദ്ഗാതാ
 ഹസ്തേന സമയോജയൻ |
 മഹിഷ്യാ പരിവൃത്തയാമ
 വാവാതാമപരാം തമാ || 1.14.35 ||

പതത്രിണസ്സ്യ വപാ -
 മുദ്ധ്യത്യ നിയതേന്ദ്രിയഃ |
 ഋത്രികുപരമസമ്പന്നഃ
 ശ്രപയാമാസ ശാസ്ത്രതഃ || 1.14.36 ||

ധുമഗന്ധം വപായാസ്തു
 ജിഹ്വതി സു നരാധിപഃ |
 യഥാകാലം യഥാൻയായം
 നിർണുദൻ പാപമാത്മനഃ || 1.14.37 ||

ഹയസ്യ യാനി ചാംഗാനി
 താനി സർവാണി ബ്രാഹ്മണാഃ |
 അഗ്നൗ പ്രാസ്യന്തി വിധിവത്
 സമസ്താഃ ഷോഡശർത്രിജഃ || 1.14.38 ||

പ്ലക്ഷശാവാസു യജ്ഞാനാ -
 മൻയേഷാം ക്രിയതേ ഹവിഃ |
 അശ്വമേധസ്യ യജ്ഞസ്യ
 വൈതസോ ഭാഗ ഇഷ്യതേ || 1.14.39 ||

ത്ര്യഹോശ്വമേധഃ സംഖ്യാതഃ
 കൽപസുത്രേണ ബ്രാഹ്മണൈഃ |
 ചതുഷ്ഠോമമഹസ്സ്യ
 പ്രഥമം പരികൽപിതം || 1.14.40 ||

ഉക്ഥ്യം ദ്വിതീയം സംഖ്യാത -
 മതിരാത്രം തഥോത്തരം |
 കാരിതാസ്ത്ര ബഹവോ
 വിഹിതാഃ ശാസ്ത്രദർശനാത് || 1.14.41 ||

ജ്യോതിഷോമായുഷീ ചൈവ -
 മതിരാത്രൗ ച നിർമിതൗ |
 അഭിജിദ്വിശ്വജിചൈവ -
 മാപ്ലോർയാമൗ മഹാക്രതുഃ || 1.14.42 ||

പ്രാചീം ഹോത്രേ ദദൗ രാജാ
 ദിശം സ്വകുലവർധനഃ |
 അധ്യർയവേ പ്രതീചീം തു
 ബ്രഹ്മണേ ദക്ഷിണാം ദിശം || 1.14.43 ||

ഉദ്ഗാത്രേ തു തഥോദീചീം
 ദക്ഷിണൈഷാ വിനിർമിതാ |
 അശ്വമേധേ മഹായജ്ഞേ
 സ്വയംഭുവിഹിതേ പുരാ || 1.14.44 ||

ക്രതും സമാപ്യ തു തദാ
 ന്യായതഃ പുരുഷർഷഭഃ |
 ഋത്വിഗ്ഭ്യോ ഹി ദദൗ രാജാ
 ധരാം താം കുലവർധനഃ || 1.14.45 ||

ഏവം ദത്ത്യാ പ്രഹൃഷ്ടോഭു -
 ക്ലീമാനിക്ഷ്യാകുനന്ദനഃ |
 ഋത്വിജസ്ത്വബ്രുവൻ സർവേ
 രാജാനം ഗതകിൽബിഷം || 1.14.46 ||

ഭവാനേവ മഹീം കൃത്സ്മനാ -
 മേകോ രക്ഷിതുമർഹതി |
 ന ഭൂമ്യാ കാർയമസ്മാകം
 നഹി ശക്താഃ സു പാലനേ || 1.14.47 ||

രതാഃ സ്യാധ്യായകരണേ
 വയം നിത്യം ഹി ഭൂമിപ |
 നിഷ്ക്രയം കിഞ്ചിദേവേഹ
 പ്രയച്ഛതു ഭവാനിതി || 1.14.48 ||

മണിരത്നം സുവർണം വാ
 ഗാവോ യദ്യാ സമുദ്യതം |
 തത് പ്രയച്ഛ നൃപശ്രേഷ്ഠ
 ധരൺയാ ന പ്രയോജനം || 1.14.49 ||

ഏവമുക്തോ നരപതി -
 ര്ബ്രഹ്മാഹണൈർവേദപാരഗൈഃ |
 ഗവാം ശതസഹസ്രാണി
 ദശ തേഭ്യോ ദദൗ നൃപഃ || 1.14.50 ||

ദശകോടിം സുവർണസ്യ
 രജതസ്യ ചതുർഗുണം |
 ഋത്വിജ്ഞു തതഃ സർവേ
 പ്രദദുഃ സഹിതാ വസു || 1.14.51 ||

ഋഷ്യശൃംഗായ മൂനയേ
 വസിഷ്ഠായ ച ധീമതേ |
 തതസ്തേ ന്യായതഃ കൃത്യാ
 പ്രവിഭാഗം ദ്വിജ്ഞാത്തമാഃ || 1.14.52 ||

സുപ്രീതമനസഃ സർവേ
 പ്രത്യുചൂർമുദിതാ ഭൃശം |
 തതഃ പ്രസർപകേഭ്യസ്തു
 ഹിരണ്യം സുസമാഹിതഃ || 1.14.53 ||

ജാംബുനദം കോടിസംഖ്യം
 ബ്രാഹ്മണേഭ്യോ ദദൗ തദാ |
 ദരിദ്രായ ദ്വിജായാഥ
 ഹസ്താദരണമുത്തമം || 1.14.54 ||

കസ്യൈചിദ് യാചമാനായ
 ദദൗ രാഘവനന്ദനഃ |
 തതഃ പ്രീതേഷു വിധിവദ്
 ദ്വിജേഷു ദ്വിജവത്സലഃ || 1.14.55 ||

പ്രണാമമകരോത് തേഷാം
 ഹർഷവ്യാകുലിതേന്ദ്രിയഃ |
 തസ്യാശിഷോഽഥ വിവിധാ
 ബ്രാഹ്മണൈഃ സമുദാഹൃതാഃ || 1.14.56 ||

ഉദാരസ്യ നൃവീരസ്യ
 ധരൺയാം പതിതസ്യ ച |
 തതഃ പ്രീതമനാ രാജാ
 പ്രാപ്യ യജ്ഞമനുത്തമം || 1.14.57 ||

പാപാപഹം സ്വർനയനം
 ദുസ്തരം പാർഥിവർഷഭൈഃ |
 തത്ത്വേബ്രവീദ്യുഷ്യശൃംഗം
 രാജാ ദശരഥസ്തദാ || 1.14.58 ||

കുലസ്യ വർധനം തത് തു
 കർതുമർഹസി സുവ്രത |
 തഥേതി ച സ രാജാന -
 മുവാച ദ്വിജസത്തമഃ |
 ദവിഷ്യന്തി സുതാ രാജം -
 ശ്ചത്യാരണ്ണേ കുലോദ്യഹാഃ || 1.14.59 ||

സ തസ്യ വാക്യം മധുരം നിശമ്യ
 പ്രണമ്യ തസ്മൈ പ്രയതോ നൃപേന്ദ്രഃ |
 ജഗാമ ഹർഷം പരമം മഹാത്മാ
 തമ്യഷ്യശൃംഗം പുനരപ്യുവാച || 1.14.60 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 ബാലകാണ്ഡേ ചതുർദശഃ സർഗഃ ||